

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-613-3-36>

**CRIMINAL LIABILITY FOR CRIMES AGAINST HUMANITY  
AND SECURITY: PECULIARITIES OF APPLICATION UNDER  
UKRAINIAN NATIONAL LEGISLATION**

**КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ЗЛОЧИНИ  
ПРОТИ МІРУ ТА БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА:  
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМ  
ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ**

**Strokov I. V.**

*Candidate of Law sciences  
(PHD in law). Associate Professor,  
Professor at the Department of Social,  
Humanitarian Disciplines  
Kyiv Institute of the National Guard  
of Ukraine  
Kyiv, Ukraine*

**Строков І. В.**

*кандидат юридичних наук, доцент,  
професор кафедри соціально-  
гуманітарних дисциплін  
Київський інститут  
Національної гвардії України  
м. Київ Україна*

Реалії сьогодення вказують на значну роль міжнародного права, зокрема, міжнародного кримінального права, які визначають види найбільш небезпечних протиправних діянь, що викликають стурбованість всієї міжнародної спільноти та посягають на мир і безпеку людства, а також встановлюють умови застосування покарання за них. Отже, міжнародне кримінальне право є однією з галузей юриспруденції, яка може надавати оцінку найнебезпечніших злочинам, що стосуються світової спільноти в цілому.

Особливістю кримінальної відповідальності за злочини проти миру і безпеки людства є те, що фізичні особи можуть бути притягнуті до неї безпосередньо на основі норм міжнародного права Міжнародним кримінальним судом або судом окремої держави на підставі норм національного законодавства. При цьому можливість бути притягнутим до відповідальності Міжнародним кримінальним судом існує тільки для тих держав, які ратифікували Римський Статут Міжнародного кримінального суду, ухваленого 17 липня 1998.

Відповідно до частини першої статті 5 Римського Статуту «Юрисдикція Суду (Міжнародний кримінальний суд – авт.) обмежується найбільш тяжкими злочинами, які викликають занепокоєння всього міжнародного співтовариства. Відповідно до цього Статуту Суд має юрисдикцію стосовно таких злочинів: а) злочин

геноциду; b) злочини проти людяності; c) воєнні злочини; d) злочин агресії» [1].

Україна підписала Римський статут Міжнародного кримінального суду 20 січня 2000 року, але ратифікувала його лише 21 серпня 2024 року. Ратифікація відбулася після тривалого процесу, зокрема, через питання відповідності статуту Конституції України та зобов'язання, взяті нашою державою згідно з Угодою про асоціацію з ЄС.

У червні 2001 р. Конституційний Суд України визнав, що для ратифікації нашою державою Римського статуту потрібні зміни до Конституції України, оскільки низка статей Римського Статуту не узгоджується з її положеннями [2].

Незважаючи, що з моменту підписання Римського Статуту Україною та вказаного вище рішення Конституційного Суду України пройшов тривалий час питання щодо узгодження його положень із Конституцією України залишається актуальним.

Отже, положення Римського Статуту та Конституції України не узгоджуються за певними принциповими положеннями застосування кримінального відповідальності Міжнародним кримінальним судом, відповідно до його юрисдикції, зокрема:

- стаття 27 Римського Статуту, згідно з якою його положення застосовується однаково до всіх осіб, незважаючи на їх посадове становище, не відповідає статтям 105 та 126 Конституції України, якими Президенту України і суддям на час виконання повноважень гарантується недоторканність;

- пункт 1 статті 89, який передбачає передачу осіб Міжнародному кримінальному суду та пункт 3 статті 107 Римського Статуту стосовно передачі державою виконання вироку особи третій державі для судового переслідування чи приведення вироку до виконання, не узгоджуються з частиною другою статті 25 Конституції України, відповідно до якої громадянин України не може бути виданий іншій державі, в тому числі й у порядку кримінального судочинства;

- абзац десятий преамбули та стаття 1 Римського Статуту не узгоджуються зі статтями 124 та 125 Конституції України, відповідно до яких не допускається делегування функцій судів України іншим органам та створення інших судів, не передбачених Конституцією України (незважаючи, що у 2016 році до статті 124 Конституції України внесено зміни та доповнено частиною четвертою «Україна може визнати юрисдикцію Міжнародного кримінального суду на умовах, визначених Римським статутом Міжнародного кримінального суду»);

- підпункт «а» пункту 1 статті 103 Римського Статуту поширює на громадян України дію законів іншої держави під час відбування покарання, чим позбавляє їх прав, гарантованих Конституцією України. Таке положення не узгоджується з частиною третьою статті 63

Конституції України, відповідно до якої засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, визначених законом України і встановлених вироком суду України, та частиною першою статті 64 Конституції України, яка допускає можливість обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина лише у випадках, передбачених Конституцією;

– пункт 4 статті 42 та пункт 2 статті 66 Римського Статуту, згідно з якими доведення вини обвинуваченого покладається на прокурора, обраного членами Асамблеї держав-учасниць, не узгоджуються з пунктом 1 частини першої статті 131 Конституції України, відповідно до якого підтримання обвинувачення в суді покладається на прокуратуру України [3].

Висновки та пропозиції.

Незважаючи на значні та важливі рішення, ухвалені Верховною Радою України, а також дії Президента України, необхідно продовжувати роботи, спрямовану на імплементацію національного законодавства щодо можливості застосування міжнародного кримінального права та норм національного законодавства з метою застосування покарання до осіб, винних у вчиненні злочинів проти миру і безпеки людства.

### Література:

1. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду. <https://www.rada.gov.ua/video/rada-tv/64430.html>. (дата звернення 21.09.20250)

2. Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський Статут). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003v710-01#Text> (дата звернення 21.09.20250)

3. Конституція України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index> (дата звернення 21.09.20250)